

Ali Smith
Hogy lehetnél
mindkettő

Fordította
Mesterházi Mónika

A fordítás alapjául szolgáló kiadás:
Ali Smith: How to be both
Hamish Hamilton, London, 2014

A könyv fordítását a Publishing Scotland támogatta

Publishing
Scotland

Foillseachadh Alba

Copyright © 2014, Ali Smith
All rights reserved
Hungarian translation © Mesterházi Mónika, 2019

Művész vagy, mondja az anyja, és egy csomó más művésszel dolgozol egy közös projekten. És a projektben mindenki ugyanazt az összeget kapja, fizetés viszonylatban. De *te* úgy gondolod, hogy amit *te* csinálsz, többet ér, mint amit a projektben bárki kap, téged is beleértve. Levelet írsz tehát annak az embernek, aki megbízott a feladattal, és megkéred, hogy adjanak neked több pénzt, mint amit bárki más kap.

Én többet érek?, kérdi George. Jobb vagyok, mint a többi művész?

Számít ez?, kérdi az anyja. Ez az, ami számít?

Én érek többet, vagy a munka?, kérdi George.

Jó. Folytasd, mondja az anyja.

Ez valóság?, kérdi George. Vagy elmélet?

Számít ez?, kérdi az anyja.

És erre a valóságban már van válasz, csak engem tesztelsz az elméletével, miközben te réges-rég tökéletesen tudod, hogy mit gondolsz róla?, kérdi George.

Talán, mondja az anyja. De engem nem az érdekel, hogy én mit gondolok. Az érdekel, hogy te mit gondolsz.

Általában nem szokott érdekelni, hogy miket gondolkodok, mondja George.

Ez annyira kamaszos tőled, George, mondja az anyja.

Hát kamasz is *vagyok*, mondja George.

Na igen. Ez akkor meg is magyarázza, mondja az anyja.

Kis csend támad, még oké, de ha George nem adja meg magát, még hozzá hamar, akkor tudja, hogy az anyja, aki most már hetek óta tüskés, kiszámíthatatlan és keserves ábrázatú, mivel gondok vannak a paradicsomi állapottal, amelyet más néven a Lisa Goliard nevű nővel való barátságaként ismerünk, először is megközelíthetetlen lesz, aztán kifejezetten sértődős és ingerült.

Ez most történik, vagy a múltban?, kérdi George. A művész nő vagy férfi?

Ebből számít bármelyik is?, kérdi az anyja.

Ezekből, mondja George. Mivel többről van szó.

Mea maxima, mondja az anyja.

Csak azt nem értem, hogy miért nem tartod be soha. Ha ezt a culpa nélkül mondod, akkor csak azt jelenti, hogy *én vagyok a leg*, vagy *én vagyok a legnagyobb*, vagy *enyém a legnagyobb*, vagy *az én legem*.

Igaz, mondja az anyja. Én vagyok a legnagyobbabb. De a legnagyobbabb micsoda?

Múlt vagy jelen?, kérdi George. Férfi vagy nő? Nem lehet mindkettő. Muszáj, hogy vagy az egyik legyen, vagy a másik.

Ki mondta? Miért muszáj?, kérdi az anyja.

JAHAAJJ, mondja ki George túl hangosan.

Ne, mondja az anyja, és a fejével hátrafelé bök. Ha csak nem akarod, hogy felébredjen, ez esetben viszont te vagy a felelős a szórakoztatásáért.

De. Nem. Tudok. Válaszolni. Az. Erkölcsi. Kérdésedre. Amíg. Nem. Tudok. Több. Részletet, mondta George sotto voce, ami olaszul, bár George nem beszél olaszul, szó szerint azt jelenti, hogy a hang alatt.

Az erkölcshez szükség volna részletekre?, súgja vissza az anyja.

Istenem, mondja George.

Az erkölcshez szükség volna Istenre?, kérdi az anyja.

Veled beszélgetni olyan, mondja George továbbra is a hang alatt, mintha az ember egy fallal beszélne.

Ó, nagyon jó, te aztán, nagyon jó, mondja az anyja.

Egész pontosan mitől jó?, kérdi George.

Mert ez a bizonyos művészet, művész és dilemma mind a falakról szól, mondja az anyja. És épp ide akarlak elvezetni.

Ja, mondja George. A falra.

Az anyja igazán hangosan felnevet, olyan hangosan, hogy utána mindketten hátranéznek, nem ébredt-e fel Henry, de nem. Az anyjának ez a fajta nevetése olyan ritka mostanában, hogy már-már normális. George annyira örül neki, hogy érzi, belepirult.

És amit most mondtál, az nyelvtanilag helytelen, mondja.

Nem, mondja az anyja.

De igen, mondja George. A nyelvtan a szabályok véges sora, és épp most szegtél meg egyet.

Nem fizetek be erre a fajta hitre.

Nem hiszem, hogy a nyelvet hitnek lehet nevezni, mondja George.

Én arra a hitre fizetek be, mondja az anyja, hogy a nyelv élő, növekvő, változó organizmus.

Nem hiszem, hogy ez a hit fog a mennybe vinni, mondja George.

Az anyja megint igazán nevet.

Nem, figyelj, organizmus, mondja az anyja –

(és bár George fejében felvillan egy régi puha fedelű könyv, *Hogyan érjünk el jó orgazmust*, amit az anyja az egyik éjjeliszekrényben tart, jóval korábbról, mint hogy George megszületett volna, az életének abból a korszakából, amikor, ahogy mondani szokta, ifjú volt, könnyed szív valami almafák tövéen)

– amelyik a maga szabályait követi, és úgy változtat rajtuk, ahogy akar, és amit mondtam, annak a jelentése teljesen tiszta, ezért a nyelvtana is teljesen elfogadható, mondja az anyja.

(Hogyan érjünk el jó orgazmust.)

Jó. Akkor nyelvtanilag nem elegáns, mondja George.

Fogadjunk, hogy már nem is emlékszel, egyáltalán mit mondtam, mondja az anyja.

Ide akarlak elvezetni, mondja George.

Az anyja tettetett kétségbeesésében mindkét kezét leveszi a kormányról.

Hogy lehet, hogy én, aki a világ minden maxima antidoktriner nője közül a legmaximább antidoktriner vagyok, egy ilyen doktrinernek tudtam életet

adni? És mi a fenéért nem volt annyi eszem, hogy a születésekor vízbe fojtsam?

Ez az erkölcsi dilemma?, kérdi George.

Gondold át egy pillanatra, igen, miért ne, mondja az anyja.

Nem, nem mondja.

Nem mondja az anyja.

Mondta az anyja.

MAGVETŐ
KÖNYVKIADÓ ÉS KERESKEDELMI KFT.
www.magveto.hu
www.facebook.com/magveto
magveto.kiado@lira.hu
Felelős kiadó Dávid Anna

Készült a Szekszárdi Nyomda Kft.-ben, 2019-ben
Felelős vezető Vadász Katalin igazgató

Felelős szerkesztő Rostás Eni
Kézirat-előkészítő Tomka Eszter
Korrektor Balogh Emerencia
Műszaki vezető Takács Klári
A kötetet Pintér József tervezte
Kiadványszám 8985
Plantin betűtípusból szedve
ISBN 978 963 14 3891 8